

Athör de Jam në wët de Tɔŋ ku Ciɛɛŋ Rɛɛc Baai ku Macthok de Ajuiɛɛr de ka ke (Wilaya) NSW bī Looi (NSW Domestic and Family Violence Strategic Framework)

Wët Cekic Nyooth ka cī Göt

Cīt ka abɔc de run 2007 ɣɔn cī Akuma de (Wilaya) NSW lueel bī keek looi, ka bī looi cī tāāu piny në Ajuiɛɛr de ka ke Wilaya bī Looi (State Plan) de Wilaya de NSW ku cɔɔl de lon jöt në Pɛɛi Rou Run 2008 në wët de tɔŋ ku ciɛɛŋ rac baai ayekë nyuɔɔth men ke gël de tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai macthok acī (Wilaya) NSW tāāu tueŋ. Lon cenë ajuiɛɛr de Strategic Framework (Kë Ajuiɛɛr Luci Cök Piny) tō në wilaya-ic ebën bī kɔc nyuɔɔth tē yenë ajuiɛɛr luci thīn agut cī lon de akutnhiim ye kony ku bī akutnhiim cɔk lui etök ku apiath ke dhöl tueŋ ɲäär në ajuiɛɛr NSW Domestic and Family Violence Strategic Framework (Ajuiɛɛr Luci Cök Piny)

Kë wic Athör de Jam bī looi e bī akuma ku ajuiir cië lui kenë akuma ku raan /akutnhom dët nɔŋ yic në ajuiɛɛr ka ke ciɛɛŋ bī keek cɔk jam në wël juëc tō në rin ke tɔŋ ku ciɛɛŋ rac baai ku macthok në (Wilaya) NSW. Wël cī göt cī tuɔɔc tō në athöric ku thiëc benë kɔc juëc thiëc thook në run 2009 yic ka bī ke lon de Strategic Framework (Ajuiɛɛr Luci Cök Piny) cɔk thiäŋ në wël ke lëk. Athör de Jam (Discussion Paper) acī tekic në biäk ke dhiëc ye kɔc lëk yeŋö yenë tɔŋ ku ciɛɛŋ rac baai ku macthok, jam në wël juëc në ye looi në wët kuɔɔny (kɔc gum në tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok), tē yenë ka niɔp ku ka rir yök thīn ku wël ke thiëc bëi nhial bī keek jam yiic.

Biäk de Tök- Luël de Kë Dhal Kɔc

Biäk e Tök e kɔc lëk yeŋö yenë tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok, agut ka juëc ciɛɛŋ e tɔŋ cī ke wël kāk nyuɔɔth ku tē ye kek ɣet thīn. Yen (biäk de athör) e jam në wël juëc në kuɛt ke ciɛɛŋ ye tīŋ cīt men cenë yeen lueel në athöric, cīt raan ciɛŋ kenë raan dët në ciɛɛŋ thiökic, ciɛɛŋ në kaam de kɔc cië riëëc, mëcthöök rɔm ɣän ke ceŋ ku kaam yenë moc ku moc/tik ku ceŋ etök, ku ye (biäk de tök) lëk kɔc men në kë cī yök ke ye yic e men në ɣän juëc yiic ke tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok ke awäny rɛɛc ye röör luöi diäär. Yen (biäk de athör) eya aye nyuɔɔth men ke niööp de kɔc tō akutnhiim ke ciɛɛŋ në baai yic ebën (cīt diäär ke Aborojini, diäär liac, diäär ke kɔc ke ciɛɛŋ ku thook kuöt wäac, diäär nɔŋ ɲääh, diäär cī dīt në run, ku diäär kor në run), ka ye luël (de ke kāk) gël lëu bikë tō në kɔc kāk ku ke cenë kɔc ka ke tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok ye lueel në kɔc tō në kɔc kedhië ye kāk tuöl enɔŋ keek.

Ka ye tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok riɔɔk nɛ ciɛɛŋ akutnhom kɔc ku piir de wɛu aci lueel nɛ ye biäk kän (athör).

Biäk de Rou- Tɛ yenɛ Tɔŋ ku Ciɛɛŋ Rɛɛc Baai ku Macthok Luci Thin Emɛɛn

Biäk de Rou (de athör) e ka juɛc bi yök thin nyooth ka ke tɔ emɛɛn yenɛ wɛt de tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok luɔɔi thin. Aye nyuɔɔth, mɛn ke cit tɛ ciɛɛŋ löŋ, (Wilaya) NSW aciɛ nɔŋ ajuier looi bi ka ke tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok mac kepäc. Ku na cak ya mɛn tɔ ajuir ci looi nɛ wɛt de tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok, ajuir juɛc ye kɔc gum (nɛ tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok) ka ye keek yök nɛ ɣän cit paan akim, ɣän ke akiim lon pɛɛi, bolith, ɣän ke luk, ɣän ke ajuier gɛl de mith ku ɣän ke ceŋ. Ke ɣän ku ajuir käk ka wic kuɔɔny cit mɛn wic kuɔɔny-den nɛ ɣän ku kɔc kök.

Biäk de Rou e kɔc lɛk lon ye akutnhim ciɛ lui kenɛ akuma ku ajuir ke akuma ku aye ka ke juɛc ke ka ke pial guɔp, ɣän ke ceŋ (ɣööt) ku ka ke kuɔɔny kök yekɛ keek yiɛk kɔc. Biäk de löŋ luui bi kɔc gum wɛt awɛɛc rac yic-den yök, agut ci bii bei lööŋ jöt ku piath ye ka ke tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok dɔk ku Ajuier de Bolith (Police Force) de NSW cenɛ ka ke luci juak yiic ku ka bikɛ dhiil nɛ luci nɛ wɛt de tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok ka cenɛ jam thin nɛ ye biäk kän (de athör.)

Yen biäk kan aye lueel mɛn ke, thɛɛr, tɛ yenɛ käng luci thin (nɛ wɛt tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok) e bi kɔc bɛn tɛ ci kɛrac yet tɛ mec apɛi. Ku ye emɛɛn, anɔŋ ka ci röth waar nɛ cenɛ gɛl (tuɔl kerac) tääu tueŋ ku bi kɔc tuɔl de kɛrac lac tiŋ ku ye dhölɛ alɛu bi kuanyic nɛ run bi bɛn.

Biäk de Diäk- Ka Rir/Piath ne Ajuier yenɛ Tɔŋ ku Ciɛɛŋ Rɛɛc Baai ku Macthok Luci Thin Emɛɛn (Strengths in the Current Response to Domestic and family Violence)

Biäk de Diäk (de athör) anyooth ɣän rir/piath tɔ ajuier yenɛ (Wilaya) NSW tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok luci thin emɛɛn. E wɛt de NSW State Plan (Ajuier Lon Wilaya) tääu tueŋ ku wɛt ci Akuma lueel bi wɛt de tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok luci thin ke ye kek ka tɔ tueŋ bi keek looi. Lon jöt ci piath nɛ tɛ ye Ajuier Bolith de NSW (NSW Police Force) ci kek kenhim tääu nɛ ka ke tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok yiic aci jaamic apɛi, agut wɛt de piöoc de lɛk ku pioc nɛ luci ci loi bikɛ piath, bii cenɛ ka ke yenɛ ke tɛ tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok nyuɔɔth (domestic evidence kits), juɛŋ ciin de bänny ke bolith lui kenɛ akutnhim ke ciɛɛŋ (police liaison officers) ku jal ya wɛɛr nhom piath (nɛ tɛ ye Bolith tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok) nɛ dhöl ye keek yen tiɛŋ thin.

Kë cenë Apprehended Violence Orders (Wët Rier Döm de Tɔŋ) cɔk rir, ku ka kɔk tɔ nhial bī lööŋ waar bīkë liiu apiath aci keek nyuɔxth ke kek ka piath tɔ tueŋ nē ye biäk kän (de athör). Yen ye biäk kän aci gam mēn ke anɔŋ ka juēc ku yet tē mec cenë kuɔɔny de akutnhiim ciē lui kenē akuma lɔ thīn, ku nyiny de luci (expertise) ku ku ciin tɔ piny nē wēu ye cuat piny nē kuɔɔny de kɔc gum ke tɔŋ de ka rir/piath (ke ajuieer).

Biäk de Diäk (de athör) eya anɔŋic wël juēc jam nē athēm cī luɔi ka cī juiir ku bii bei bī kek luui nē wilaya yic ebēn cī tiēm nyuɔɔth, cit Staying Home Leaving Violence (Rëërë Baai Päl Tɔŋ), Intergrated Domestic and Family Violence Services Program (Ajuieer cī Matic de Kuɔɔny de (kɔc gum) nē Tɔŋ ku Ciēŋ Rëec baai ku Macthok) ku the Women's Domestic and Family Violence Court Support Program (Kuɔɔny de Diäär nē Luŋ de Tɔŋ ku Ciēŋ Rëec Baai ku Macthok).

Biäk de ŋuan- Ka Niɔp nē Ajuieer yenē Tɔŋ ku Ciēŋ Rëec Baai ku Macthok Luci Thin Emēen (Weaknesses in the Current Response to Domestic and Family Violence)

Biäk de ŋuan (de athör) akuen ka niɔp tɔ nē ajuieer yenē ka ke tɔŋ ku ciēŋ rëec baai ku macthok, cī yök nē lon de research (lon yenē wët yic wic bī yök), awereek ke ripɔɔt (reports) ke akuma ku akutnhiim ciē lui kenē akuma, wël ke lëk cī gät piny ku wël ye kɔc kek lueel nē ka ke piiric nyuɔɔth. Wël cenē jam thīn anɔŋ yic wët cīn yen ajuieer luci nē kem ke yän ke kuɔɔny, ku ka ye kɔc gël nē yök ka ke pial guɔp, yän ke rëer/luci ku ka kɔk ke kuɔɔny, cit mēn de diäär niɔp, diäär ciēŋ yän ayeer mec ke (Wilaya) NSW. Yeen (biäk de ŋuan de athör) e jam eya nē thuëet de ajuieer tē yenē yeen (tɔŋ ku ciēŋ rëec baai ku macthok) luci thīn bī ka ke luci nyooth ku tē bī keek lëer thīn ku (dët niɔp) e ke yenē kɔc ye akuma keek tiŋ ka ye bei tɔ tɔŋ ku ciēŋ rëec baai ku macthok thīn. Tän de wël ke lëk nē tɔŋ ku ciēŋ rëec baai ku macthok ku tē yenē wël ke lëk rɔm ka ye ka ka kɔk niɔp nē ajuieeric eya.

Ka kɔk niɔp cī yök anɔŋ yic ka cit kë ye lon de bolith wuɔɔc kenē lon de ajuir ke luk nē ye kek ka ke tɔŋ ku ciēŋ rëec baai ku macthok tiŋ nē dhöl ciē ye mat, ku kë yen yic rier bī athör de döm tɔŋ ye cɔl AVO (Apprehended Violence Order) yök, rier yic kuēny luk cök, kaam (bääric) ye luk lööm ku ciēn kuɔɔny enɔŋ diäär ciē tē ajuir ke luk käng luci thīn, Yeen (biäk de ŋuan de athör) eya aci yök ke diäär nɔŋ luŋ de löŋ ciēŋ macthok ka tɔ eya ke kek gum tɔŋ ku ciēŋ rëec baai ku macthok ka ke kɔk ka nɔŋ ka dhal keek.

Ka cī juiir loi thook peei ku tǎn de ka kuɔny enɔŋ diäär ke Aborojini ku akutnhiim ke ciɛɛŋ tǔ tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok thīn aye ke ye tǔŋ tǔ tueeŋ niɔp nē ajuieɛr tǔ emɛɛn nē tē yenē ka kuɔny luɔi thīn.

Biäk de Dhiëc- Wël ke Thiëc bī keek Jaam yiic (Discussion Questions)

Yenē biäk de athörē e jam nr wël ke thiëc bī tē bī jam luɔi thīn ɔɔk ku wël bī bī jam ɔɔk lo tueŋ nē wët de ka cī keek thiëc nē Athör Jamē yic (Discussion Paper). Wël ke thiëc ka kēc wël kōk ke thiëc nyaai ku ka kēc wël ke thiëc kedhia mat thīn. Keek aye:

1. Ye lööŋ tǔ tueeŋ cīt ɲō tǔ bī lon de Ajuieɛr Lon ka ke Tɔŋ ku Ciɛɛŋ Rac Baai ku Macthok de (Wilaya) NSW ye ɔɔl Strategic Framework on Domestic Violence and Family Violence in NSW?
2. Ye ɣǎn cīt ɲō kek wīc bī ke lon-den ɔɔk lui apiath ka nē ka bī waar nē tē yenē ka ka ke kuɔny luɔi thīn nē wët de tɔŋ ku ciɛɛŋ rac tǔ baai. Lēu bī ke kāk ɔɔk lui apiath kadi?
3. Ye ka cīt ɲō ke ye ajuieɛrē lēu bī keek ɔɔk lui apiath? Ye ka cīt ɲō bī keek ɔɔk tǔ ku bī tē ye kek luui ɔɔk piath?
4. Ye ka cīt ɲō nē ye ajuieɛrē-ic lēu ɔɔk lui apiath nē wët de akutnhiim kōk, nɔŋ yiic (ku cië bī luui kenē ke kāk kapäc:
 - Diäär ke Aborojini
 - Diäär ke kuɛt ke ciɛɛŋ ku thook wäac (CALD- cultural and linguistic diversity)
 - Diäär nɔŋ ɲääh
 - Diäär cī dīt nē run
 - Diäär kor nē run
 - Diäär rēɛr nē ɣǎn aɣeer mec
 - Ciɛɛŋ ye moc rēɛr kenē moc ku tik kenē tik
5. Ye ka cīt ɲō tǔ tueeŋ ye luui apiath nē gël tɔŋ ku ciɛɛŋ rac baai ku tɔŋ de kɔc ke macthok ku yeŋō ye wīc bī lon de gël luui?
6. Ye dhöl yīndī nē bī (Wilaya) NSW lon yenē wël ke lëk nyooth tuɔl ku gäk de tɔŋ baai ku lon yenē ke kāk luɔi thīn bīke diäär kuɔny lööm?
7. Ye ka cīt ɲō tǔ tueeŋ bī nyic nē wët de tɔŋ ku ciɛɛŋ rac baai ku macthok?
8. Ye dhöl cīt ɲō bī luui apiath nē lon lëk bī kɔc ke akutnhom ciɛɛŋ wët de tɔŋ ku ciɛɛŋ rɛɛc baai ku macthok deetic?